

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Миколаївської обласної військової адміністрації
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

МАТЕРІАЛИ

Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Навчально-науковий
гуманітарний інститут

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

м. Миколаїв
4 квітня 2025

54025, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9,
тел.: +38(0512)42-47-33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ТА
ФІЛОСОФІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

А 38

Науковий редактор: Людмила Матвієнко, кандидат історичних наук, доцент

Редакційна колегія: Ірина Ворчакова, кандидат політичних наук, доцент;

Оксана Гінкевич, кандидат педагогічних наук, доцент;

Людмила Мухіна, кандидат психологічних наук, доцент;

Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент;

Михайло Федоренко, кандидат історичних наук, доцент;

Ірина Шаповалова, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено Вченою радою НУК

Протокол №4 від 25.04.2025

А 38

Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. 721 с.

У матеріалах конференції подається комплексний аналіз актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Зокрема розглядаються психолого-педагогічні проблеми становлення особистості, осмислюються трансформації та перспективи сучасного соціального і політичного процесу; визначається специфіка дискурсу історії та розвитку регіональних медіа.

Матеріали конференції стануть у пригоді дослідникам соціально-гуманітарних наук, магістрантам, студентам.

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

Музика С. Є., Продан Т. Я. Вплив економічних процесів на суспільство .	238
Марунчак А. В., Шаповалова І. В. Проблеми відродження національної культури в Україні	242
Алексєєва А. Ю., Сищенко Д. О., Шаповалова І. В. Пропаганда під час війни в Україні, схеми і маніпуляції суспільною думкою в ЗМІ	247
Кудря А. В., Белосвіт Я. О., Шаповалова І. В. Феномен конформізму – чому люди йдуть за натовпом?.....	252

РОЗДІЛ III

ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Епоха диктатури толерантності у сучасній культурі	256
Козирко О. А., Патлайчук О. В. Межі та об'єктивність наукового пізнання у контексті штучного інтелекту та квантових обчислень	260
Джангиров М. В., Патлайчук О. В. Аналіз глобальних проблем сучасності на прикладі України та можливих шляхів їх вирішення	268
Корзняков О. С., Патлайчук О. В. Аналіз теорії поведінкової економіки як науково-дослідницької програми за методологією І. Лакатоса	272
Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Філософські проблеми квантової механіки	277
Куровський В. В., Патлайчук О. В. Етичні питання в процесі розвитку штучного інтелекту	280
Гунченко О. В., Патлайчук О. В. Феноменологія мистецтва: філософська інтерпретація живопису Поля Сезанна в роботах Моріса Мерло-Понті	284
Єфремова С. О., Патлайчук О. В. Філософія свободи: межі та відповідальність у сучасному світі.....	290
Куровська В. Р., Патлайчук О. В. Інновації та їхній вплив на концепцію антропоцентризму в екології	293
Січкаренко М. А., Патлайчук О. В. Час та буття: екзистенційні виміри людського досвіду	297
Гозун Є. С., Патлайчук О. В. Феноменологія цифрового досвіду: нові виміри людського сприйняття	300
Алексєєва А. Ю., Патлайчук О. В. Концепт «надлюдини» Фрідріха Ніцше у сучасному світі.....	304
Сищенко Д. О., Патлайчук О. В. Вплив концепції Ніцше про надлюдину на сучасний кінематограф на прикладі фільмів серії Джокер ...	308
Зайцев О. В., Патлайчук О. В. Поняття "ікігай" як сенсу життя: порівняння з європейськими пошуками сенсу життя	312

Форсова Д. А., Патлайчук О. В. Як побороти стрес за допомогою давньогрецької філософії.....	317
Куйбар В. В., Патлайчук О. В. Вплив штучного інтелекту на сучасну світову культуру.....	320
Біда В. М., Куриленко Т. В. Свобода як цінність	323
Чернега О. Д., Куриленко Т. В. Природа свідомості: дихотомія розуму та тіла	327
Ряжських О. В., Патлайчук О. В. Віртуальна реальність: перспективи та небезпеки.....	330
Говера Л. М., Скальська Д. М. Філософсько-естетичні засади арт-практики	333
Федорчук О. О., Глушко Т. П. Мнемонічні практики в період Середніх віків (крізь призму спадщини А. Блаженного та Ф. Аквінського)	336
Глатковська А. В., Патлайчук О. В. Постправда як інструмент російської пропаганди в TikTok	340
Шинкаренко А. А., Патлайчук О. В. Етичні проблеми науки	345
Шоп Т. В., Дем'яненко Н. М. Особливості формування суб'єкт-суб'єктних відносин у контексті інноваційної освіти	349
Мельникова О. Є., Ступак О. П. «Антропоцентричність» алгоритмічної упередженості у штучному інтелекті	353
Мельниченко О. Ю., Патлайчук О. В. Загрози, тренди та фінансові моделі сучасних Українських медіа	359
Губкін Р. А., Сонечко О. С. Соціальна реабілітація спортсменів-інвалідів в умовах воєнного стану: роль спеціалізованих центрів та спортивних ініціатив.....	363
Кісаров-Дагнер О. Л., Сонечко О. С. Цифрова культура та її вплив на соціальні взаємодії.....	367
Зайцев А. М., Сонечко О. С. Феномен культури скасування та його вплив на суспільство	371
Крилова Н. М., Куриленко Т. В. Людина в сучасному соціальному просторі: інформаційно-комунікаційний аспект	375
Дар'єв А. С., Ступак О. П. Співдія зі штучним інтелектом: етична перспектива	379
Дегтярьова О. А., Камєнсков А. О., Ступак О. П. Самостійна робота студентів ЗВО як засіб формування професійної компетентності	383
Пушкар Д. Р., Куриленко Т. В. Віртуальна реальність та її вплив на життя людини	387
Рижик В. В., Ступак О. П. Постмодернізм у сфері філософії права.....	391

Зайцев О. В.

група 4147ст,

Кафедра інформаційних управляючих систем та технологій
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
asus15oleg@gmail.com

Патлайчук О. В.

кандидат філософських наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Поняття "ікігай" як сенсу життя: порівняння з європейськими пошуками сенсу життя

Анотація: У статті досліджено японську концепцію "ікігай" як філософську модель пошуку сенсу життя. Виконано порівняння з європейськими підходами до самореалізації, включаючи екзистенціалізм, гедонізм, евдемонізм та концепції автентичності. Проаналізовано ключові відмінності в уявленнях про особисте щастя, самореалізацію та суспільну гармонію.

Ключові слова: ікігай, сенс життя, екзистенціалізм, філософія, Японія, Європа, самореалізація, щастя.

Одне з фундаментальних питань філософії стосується сенсу людського життя. Історично, кожна культура виробила власні підходи та відповіді на це питання. У Японії особливого значення набула концепція "ікігай" (生き甲斐), яка поєднує ідеї про те, що приносить людині радість і користь, допомагає відчути свою значущість та гармонію з оточенням.

Філософське поняття сенсу життя давно є однією з центральних тем людської думки. Кожна культура пропонує свої унікальні підходи до цього питання. У японській культурі поширеною є концепція "ікігай" (生き甲斐), що у перекладі означає "причина для життя" або "те, що приносить радість життю".

Європейські пошуки сенсу життя, натомість, значною мірою зосереджуються на індивідуальному виборі, автономії особистості та особистих цінностях, як-то в екзистенціалізмі, гедонізмі та евдемонізмі. У європейській

філософії натомість багато хто шукав сенс у межах особистого вибору, свободи, раціонального мислення або насолоди життям, зокрема в межах таких напрямків, як екзистенціалізм, гедонізм та евідемонізм. Ця стаття досліджує подібності та відмінності між "ікігай" і західними моделями сенсу життя, а також те, як вони формують уявлення про щастя, самореалізацію та цілісність особистості.

Ікігай як гармонійний сенс життя

Слово "ікігай" утворено від "ікір" (жити) і "гай" (цінність або причина). Це поняття відображає причину, яка мотивує людину вставати щоранку, приносить відчуття значущості та задоволення. Ікігай ґрунтується на поєднанні чотирьох елементів:

Що ви любите – це те, що приносить радість, є вашою пристрастю.

Що вам добре вдається – діяльність, у якій ви досягаєте успіху.

За що вам можуть платити – те, що дає можливість заробляти, фінансова стабільність.

Що потрібно світові – діяльність, яка приносить користь іншим, робить світ кращим.

Ця структура дозволяє людині знайти баланс між власними бажаннями та потребами оточення. Така інтеграція індивідуального і колективного відображає японську культурну цінність гармонії (ва). Японське суспільство історично наголошує на колективних інтересах, підкреслюючи значення соціальної єдності та уникнення конфліктів, що значною мірою вплинуло на формування концепції ікігай. Поєднання цих аспектів створює гармонійний баланс, який надає людині сенс та задоволення від життя.

Завдяки цьому ікігай акцентує не лише на індивідуальних бажаннях, але й на суспільній гармонії. У контексті японської культури, яка цінує соціальну злагоду і колективне благо, ікігай набуває особливого значення як шлях до внутрішньої та зовнішньої рівноваги. Тут важливим є не тільки особисте щастя, але й користь, яку особа приносить оточенню, що є цінністю в японській філософії та культурі.

Європейські підходи до сенсу життя: екзистенціалізм і гедонізм

На відміну від ікігай, європейські філософські традиції наголошують на індивідуальній відповідальності та виборі сенсу життя. Європейські філософи по-різному підходили до питання сенсу життя, часто акцентуючи на індивідуальних аспектах і внутрішній автономії особистості.

Екзистенціалізм: Жан-Поль Сартр та Альбер Камю стверджували, що сенс життя – це індивідуальний вибір, який кожна людина робить самотійно. За Сартром, "екзистенція передуює сутності", тобто особа спочатку існує, а вже потім визначає свою суть і призначення через свободу дій та вибір. Це дуже відрізняється від японського уявлення, де сенс більшою мірою визначається

через інтеграцію у суспільство.

Камю, зі свого боку, вважав, що життя є абсурдним, і єдиним сенсом може бути повне прийняття цієї абсурдності. Пошук "ікігай" в такому контексті може здатися суперечливим для екзистенціалізму, оскільки він заперечує наявність об'єктивного сенсу, натомість наголошуючи на постійному виборі і прийнятті безглуздості.

Гедонізм та евдемонізм: Гедоністичний підхід, поширений з античності (Епікур), передбачає, що сенс життя в отриманні задоволення. Однак, класичний гедонізм не є простим прагненням до миттєвої насолоди, а скоріше до стабільного стану душевного спокою та уникнення страждання (атараксії). Ікігай, в цьому контексті, має певну схожість, оскільки обидві концепції включають прагнення до задоволення, але в ікігай воно глибше пов'язане з суспільною користю.

Евдемонізм (Аристотель): За Аристотелем, щастя (евдемонія) досягається через реалізацію свого потенціалу і добродіє життя. В такому підході теж є певна спорідненість з ікігай, оскільки для досягнення свого ікігай особа повинна розвинути свої здібності, знайти справу до душі і зробити внесок у світ. Проте, в японській моделі акцент сильніше зміщується на суспільну гармонію, тоді як в європейській – на розвиток особистих чеснот.

Камю, акцентує на ідеї свободи та вибору, згідно з якою кожна людина повинна створити сенс життя власноруч, не спираючись на зовнішні норми чи стандарти. За Сартром, сенс життя народжується через рішення і дії, які відображають особисті цінності та вибір.

Інший підхід, гедонізм, орієнтується на отримання задоволення і уникнення болю як основи сенсу існування. Епікур, представник класичного гедонізму, вважав, що сенс життя досягається через пошук задоволення, яке приносить довготривалий спокій і відсутність страждання.

Хоча ця філософія має багато відмінностей від ікігай, обидві концепції прагнуть досягти певного рівня щастя чи задоволення.

Порівняння: значення особистої реалізації та соціальної гармонії

Японська культура, в якій існує ікігай, наголошує на важливості колективного благополуччя. Індивід в Японії часто розглядається як частина суспільства, тому пошук сенсу життя через ікігай нерозривно пов'язаний з суспільною користю. Європейська ж культура, особливо з часів Нового часу, акцентує на самовизначенні та індивідуальній самореалізації.

Ікігай є більш соціоцентричним: наприклад, людина може відчувати свій ікігай у виконанні обов'язків на роботі, яка приносить користь іншим, навіть якщо ця робота не є її пристрастю. В екзистенціалізмі, навпаки, це могло б розглядатися як компроміс з "іншими", відхід від істинної природи особистості.

Роль страждання у пошуку сенсу

Важливою відмінністю є ставлення до страждання. У японській культурі страждання і терпіння вважаються складовими частинами особистісного зростання, і прийняття їх часто розглядається як шлях до мудрості та внутрішнього миру. Європейська екзистенціалістська філософія також визнає страждання, але трактує його як щось, що особа має прийняти і подолати через індивідуальний вибір, а не через соціальну адаптацію.

Схожість та відмінності: самореалізація та щастя

Попри різні філософські контексти, ікігай і західні підходи мають деякі спільні риси. Наприклад, обидві системи акцентують на особистій самореалізації як на важливому елементі сенсу життя. Ікігай, однак, інтегрує самореалізацію з громадськими потребами, тоді як західні підходи переважно орієнтовані на автономію та незалежність індивіда. Це призводить до різних моделей самовдосконалення: якщо ікігай закликає до гармонії з оточенням, то європейська філософія частіше спонукає до самовираження і критичного ставлення до традицій.

Іншою значною відмінністю є роль страждання. Екзистенціалісти, зокрема Камю, вбачають у стражданні невід'ємну частину життя, яку треба прийняти, щоб знайти автентичний сенс. Натомість у концепції ікігай акцент робиться на позитивних аспектах буття, таких як задоволення і користь, що мінімізує роль страждання.

Вплив культурних цінностей на поняття сенсу життя

Різні підходи до сенсу життя в Японії та на Заході пояснюються також культурними відмінностями. Японська культура, вкорінена в принципах конфуціанства і буддизму, високо цінує соціальну гармонію і спокій. Ікігай тому є продуктом культури, яка ставить суспільне благо вище індивідуальних бажань. Навпаки, європейська культура з акцентом на індивідуалізм, особливо з часів Просвітництва, підкреслює важливість особистої свободи та незалежності у пошуках сенсу.

Висновок

Отже, ікігай та європейські підходи до сенсу життя мають як подібності, так і кардинальні відмінності. Ікігай представляє гармонійну модель життя, в якій людина прагне бути корисною суспільству, зберігаючи баланс між власними бажаннями та потребами світу навколо. Європейська філософія, з іншого боку, підкреслює свободу і незалежний пошук сенсу, де роль індивідуальної волі та самовираження є центральною. Ці відмінності відображають культурні цінності обох регіонів та показують, як різні традиції можуть по-різному відповідати на питання про сенс життя.

Список використаних джерел

1. Аристотель. Нікомахова етика / пер. з давньогрец. О. Михальченко. – К.: Основи, 2002. – 304 с.
2. Воропаєв, С. В. Ікігай: японське мистецтво пошуку сенсу життя / С. В. Воропаєв. – Харків: Фоліо, 2019. – 215 с.
3. Камю, А. Міф про Сізіфа / пер. з франц. Л. Шкаровської. – Харків: Ранок, 2007. – 112 с.
4. Сартр, Ж.-П. Буття і ніщо / пер. з франц. С. Нечипоренка. – К.: Основи, 2004. – 435 с.
5. Мацушима, Ю. Концепція «Ікігай» та її значення для сучасної японської культури // Journal of Japanese Philosophy. – 2018. – № 3. – С. 24-39.
6. Nakamura, H. Exploring Ikigai in Japanese Society / H. Nakamura // Japanese Studies Quarterly. – 2017. – Vol. 45, No. 2. – P. 58-75.

Zaytsev O. V.

Group 4147st,

Department of Information Management Systems and Technologies

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

asus15oleg@gmail.com

Patlaichuk O. V.

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor

of the Department of Social and Humanitarian Disciplines and Philosophy

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

The Concept of "Ikigai" as the Meaning of Life: A Comparison with European Searches for Meaning of life

Abstract: The article explores the Japanese concept of "ikigai" as a philosophical model for finding life's meaning, comparing it with European approaches to self-realization, such as existentialism, hedonism, and eudaimonism. It analyzes the key differences in views on personal happiness, self-realization, and social harmony.

Keywords: ikigai, meaning of life, existentialism, hedonism, philosophy, self-realization, happiness, harmony.